

Elokuvan tekijöitä Sundance-festivaalilla tammikuussa: Lorelei Linklater, Ellar Coltrane, Richard Linklater, Ethan Hawke ja Patricia Arquette.

Elää elämäänsä

Richard Linklaterin *Boyhood* on vuoden amerikkalainen elokuvatapaus.

ELOKUVAA EI OLE KOSKAAN ENNEN tehty näin. Poikkeuksellista ei ole vain se, että päähenkilöt ovat aivan tavallisia ihmisiä. Heistä amerikkalainen draama ei juuri koskaan kerro näin luontevasti. Poikkeuksellista on, että *Boyhoodissa* ajan kulumisen on konkreettisesti totta.

Kahdentoista vuoden ajan kuvattu *Boyhood* on tarina lapsesta, perheestä ja Amerikasta. Keskushenkilö Mason on tekiasilaispoika. Ensimmäisissä kohtauksissa hän on seitsenvuotias.

Kolmen tunnin aikana Mason kasvaa tatosjan silmien edessä. Vanhemmat roavat. Lapsesta tulee koululainen, pohliskelevä teini ja ehkä muusikonalku. Ääni niehistyy. Vanhemmat löytävät uudet raskaluudesta ja sotaa käyvän kotimaansa politiikasta. Vanhempia näyttävät Pat-

ricia Arquette ja Ethan Hawke, Masonia lupaava Ellar Coltrane. Ohjaaja-käsikirjoittaja Richard Linklater on todennäköinen Oscar-ehdokas, vaikka *Boyhood* on hyvin pienen rahan indie.

Kaikkien Linklaterin parhaiden elokuvien keskeinen teema on ajan väijäämätön kulumisen.

”Ei se ole pakkomielle. Minulle se on elokuvataiteen ydin. Tarina liikkuu aina ajassa”, Linklater sanoo Berliinin elokuva-festivaaleilla.

Ydintiimin tapa kirjoittaa ja improvisoida elokuvaa muistutti Linklaterin, Hawken ja Julie Delpyn yhteistyötä *Rakkautta ennen -*elokuvissa. Tekotapa vaati kaikilta ainutlaatuisista omistautumista. Ensimmäisenä vuonna kuvattiin kolmen päivän ajan, sitten muutama päivä joka vuosi, kaiken kaikkiaan vain 39 päivää.

”Rakkautta ennen -elokuvissa olemme pitkän väliajoin palanneet Jessen ja Celinen luo. Tässä taas jatkuvasti edettiin siitä mihin äsken jäätin. Juttu kasvoi suuremmaksi... Elämän kokoiseksi. Tämä oli toisenlainen matka”, Linklater sanoo.

SIIHEN, ETTEI TÄLLAISIA ELOKUVIA OLE aiemmin tehty, on hyvin käytännöllinen syy. Mahdolliset rahoittajat eivät ymmärtäneet tämänkään elokuvan ideaa, kun Linklater esitteli sitä.

”He kehuivat konseptia ja kysyivät, emmekö tosiaan saa valmista leffaa 12 vuoteen. Eikö materiaalia voisi näyttää vaikka televisiossa parin vuoden välein?”

Linklater ei suostunut, eikä rahoittajia löytynyt. Taiteellinen vapaus ainakin säilyi, kun Linklater ja kumppanit rahoittivat tuotantoa itse. Kotikutoisuus ylsi lavas-

Ellar Coltrane oli kuvausten alkaessa seitsemänvuotias. Tämä kuva on otettu neljäntenä kuvausvuonna.

teisiin: esimerkiksi Hawken ajama vanha Pontiac on Linklaterin oma auto.

Kaikki oli auki. Tavalliselle elokuvatuotannolle välttämättömiä valmistumisvakuutuksia ei voitu ottaa. Jos joku näyttelijöistä olisi irrottautunut hankkeesta, elokuva olisi ollut pulassa.

”Ei meillä ollut varasuunnitelmaa. Ei ollut aikaa pohtia, mitä ikävää voisi sattua. Niin yritän elämäänikin elää. Eihän koskaan tiedä, milloin puhelin soi ja kuulee jonkin hirvittävän uutisen.”

Linklaterin pääosaan valitsema Ellar Coltrane oli näyttellyt hieman jo aiemmin. Mutta silti kuvausten alkaessa hän oli vasta 7-vuotias. Ohjaaja vakuuttui, kun Coltrane sisukkaasti jaksoi tehdä iästään huolimatta pitkää päivää.

”Laitonta se oli, mutta kaikki tässä elokuvassa on laitonta”, Linklater sanoo ja nauraa. ”Ethanin valitsin, koska olimme työskennelleet yhdessä jo aiemmin. Patricia taas vaikutti sopivalta. Hänestä oli tul-

lut äiti nuorena, parikymppisenä. Hänen näyttelimestavassaan oli jotain puoleensa vetävää. Heistä kahdesta tulisi loistava riitelevä pari”, Linklater kuvailee.

Arquette on myös tosielämässä kokenut kaksi avioeroa.

Ajan kulumisen näkee elokuvassa paitsi ihmisistä, myös pienistä yksityiskohdista. Alkupuolella internet teki vielä läpimurtoa, eikä kenelläkään ole älypuhelimia.

”Kovin harva asia muuttui näkyvässä maailmassa. Teknologia, ei muu”, Linklater sanoo. ”Mac-tuotteet ovat vähän kuin autot. Katsot 1960-luvun leffaa, ja huomaat, että tuo on vuoden 1964 Mustang. Samaan tapaan vuoden voi nykyään päätellä siitä, mikä Applen laite on käytössä.”

Musiikkivalinnat ovat hyvin autenttisia: kuvattaessa ei voinut tietää, mistä biiseistä mikäkin vuosi tullaan jälkikäteen muistamaan. Linklater leikkasi mukaan musiikkia kyselemättä lisensoinnista. Lopulta pois ei jäänyt juuri mitään – paitsi aivan lopusta

Daft Punkin *Get Lucky*, josta ehti tulla liian iso hitti ja siksi liian kallis elokuvaan.

Suunnilleen samaa tekotapaa oli yrittänyt aiemmin Lars von Trier. *Dimension*-nimisen gangsterielokuvan piti seurata Udo Kierin vanhenemista jopa 30 vuoden ajan. Kuvauksia tehtiin vuodesta 1991 alkaen aina joulukuussa, mutta Trier kyllästyi projektiin seitsemässä vuodessa.

”Emme yrittäneet tätä ollaksemme ensimmäisiä. Tämä vain tuntui mielenkiintoiselta”, Linklater toteaa.

LINKLATER OLI NIIN LÄHELLÄ TEKO-prosessia, ettei hän pitkään aikaan itse huomannut näyttelijöiden muutosta.

”Tein tänä aikana kymmenkunta muuta elokuvaa. Heti ensimmäisten kuvauspäivien jälkeen lähdin kuvaamaan *The School of Rockia*. *Rakkautta ennen auringonnousta* kuvattiin *Boyhoodin* toisena vuotena.”

Kahdeksan vuoden kohdalla ohjaaja katsoi siihenastisen elokuvan ajatuksella, lopun dramaturgiaa valmistellakseen.

”Minä ja leikkaaja purskahdimme epäuskoiseen nauruun. Näin tarinan, mutta myös kahdeksan vuotta omaa elämäni. Se muistutti, mistä tässä elokuvassa on kyse. Se sattuikin vähän.”

Elokuvateknologiakin muuttui. Kuvausten puoliväliin asti useimmat elokuvat tallennettiin filmille. Nyt lähes kaikki kuvaavat digitaalisesti.

”Koska aloitimme kuvaamalla filmille, kuvasimme sille loppuun asti. Tavallaan todistimme filmin kuolonkierrettä.”

Silläkin tapaa elokuva käsittelee erään aikakauden loppua.

”Olisi klisee sanoa, että mikään ei lopu tai ala. Mutta sellaista elokuvahahmojen kanssa on. Jokaisen tekemäni elokuvan jälkeen olen miettinyt, mitä henkilöille sitten tapahtui. He ovat ikuisesti minun rinnakkaistodellisuudessani.”

KALLE KINNUNEN

RICHARD LINKLATERIN KESKEISET TEOKSET

Slacker (1991). Sukupolvielokuvan ja uuden jenkki-indien klassikko dokumentin ja fiktion väliltä: Linklater haastattelee kampuksen opiskelijoita ja kotikaupunkinsa Austinin hörhöjä ja piirtää kiehtovan ja hauskan kuvan ajan hengestä.

Dazed and Confused (1993). Quentin Tarantinon top kymppiinsä nostama katkeransuloinen komedia viimeisestä koulupäivästä toukokuussa 1976.

Rakkautta ennen aamua, auringonlaskua ja keskiyötä (1995, 2004, 2013). Palvottu, osa osalta syvenevä trilogia rakastamisen vaikeudesta.

Hämärän vartija (2006). Animaatiotekniikalla toteutettu tulkinta Philip K. Dickin kulttiromaanista, pääosissa Keanu Reeves ja Robert Downey Jr.

